ליקוטי הלכות — הלכות כלאי הכרם ואילן

עַל-פִּי הַתּוֹרָה 'תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק' בְּסִימָן יט הַנִּזְכָּר לְעֵיל בְּהִלְכוֹת עָרְלָה:

א:

כִּי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הוּא בְּחִינַת שָׂפָה אַחַת כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י, 'שָׂפָה אַחַת', לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. כִּי הַקְּדֻשָּׁה הִוא אַחְדוּת כַּיָּדוּעַ. אֲבָל לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים הֵם בְּחִינַת עֵרְבּוּב וְכִלְאַיִם בְּחִינַת חִשְׁבּוֹנוֹת רַבִּים. בִּבְחִינַת כִּי שָׁם בָּלַל ה' שִׂפַּת כָּל הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הֱפִיצָם וְכוּ' שֶׁהֵם בְּחִינַת בְּלוּלִים וּמְעֹרָבָּבִים מַמָּשׁ וְזֶה בְּחִינַת כִּלְאַיִם, כִּי בְּכָל מִין וָמִין יֵשׁ בּוֹ אוֹתִיּוֹת כְּפִי שָׁרְשׁוֹ וְחִיּוּתוֹ וּכְשֶׁמְּעָרֵב שְׁנֵי מִינִים אֵזַי הֵם בִּבְחִינַת לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים כַּנַּ"ל. וְעַל-כֵּן אָסוּר לִזְרָעָם בָּאָרֶץ, כִּי הָאָרֶץ הִוא בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, בִּבְחִינַת תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. 'נֶפֶשׁ חַיָּה' הִוא בְּחִינַת הַדִּבּוּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. וְתַרְגּוּמוֹ, לְרוּחַ מְמַלְלָא. וְעַל-כֵּן הָאָרֶץ מוֹצִיאָה וּמְגַדֶּלֶת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי הִיא בְּחִינַת חַוָּה אִשָּׁה שֶׁהִיא אֵם כָּל חַי. וְזֶה בְּחִינַת אִשָּׁה קַרְקַע עוֹלָם וְעַל-כֵּן אָסוּר לִזְרֹעַ כִּלְאַיִם בָּאָרֶץ כְּדֵי שֶׁלֹּא לִתֵּן חַס וְשָׁלוֹם יְנִיקָה לְהָרַע הַכּוֹלֵל שֶׁהֵם לְשׁוֹנוֹת עַמְמִין מִן הָאָרֶץ שֶׁהוּא בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וְעַל-כֵּן הַזְּרִיעָה בְּעַצְמָהּ אֲסוּרָה מִכָּל שֶׁכֵּן לֶאֱכֹל כַּנַּ"ל. וְעַל-כֵּן עִקַּר הָאִסּוּר הוּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כַּמּוּבָא לְעֵיל, כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִבְחֲרָה מִכָּל הָאֲרָצוֹת לְיִשְׂרָאֵל וּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת וְיִשְׂרָאֵל מִכָּל הָעַמִּים נִמְצָא שֶׁאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וְיִשְׂרָאֵל כֻּלָּא חַד, אֲבָל שְׁאָר הָאֲרָצוֹת הֵם נֶחְלְקוּ לִשְׁאָר עַמְמִין. וְעַל-כֵּן אֵין שָׁם הָאִסּוּר כִּלְאַיִם, כִּי שִׁבְעִים עַמְמִין הֵם בְּחִינַת כִּלְאַיִם בְּחִינַת כִּי שָׁם בָּלַל ה' שִׂפַּת כו' רַק שֶׁמִּדְרָבָנָן אָסוּר. כִּי מֵחֲמַת שֶׁיִּשְׂרָאֵל דָּרִים שָׁם בְּחוּץ לָאָרֶץ יֵשׁ שָׁם קְצָת קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתִּי מֵרַבֵּנוּ נֵרוֹ יָאִיר שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁדָּרִים יִשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְעַל-כֵּן גָּזְרוּ לֶאֱסֹר גַּם שָׁם וְעַל-כֵּן כִּלְאֵי הַכֶּרֶם חָמוּר אִסּוּרוֹ מְאֹד בְּיוֹתֵר, כִּי עִקַּר יְנִיקַת הַשִּׁבְעִים עַמְמִין מִן הַקְּדֻשָּׁה עַל-יְדֵי הַתַּרְגּוּם כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר שֶׁהוּא בְּחִינַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע כַּנַּ"ל וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע הוּא גֶּפֶן, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל, עֵץ שֶׁאָכַל אָדָם הָרִאשׁוֹן גֶּפֶן הָיָה. וְעַל-כֵּן חָמוּר אִסּוּרוֹ בְּיוֹתֵר כַּנַּ"ל. וְעַל-כֵּן עִקַּר הָאִסּוּר הוּא חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְחַרְצָן בְּמַפֹּלֶת יָד, כִּי בֶּאֱמֶת בְּאִילָנוֹת אֵין זְרִיעוֹת כִּלְאַיִם חָמוּר כָּל כָּךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁמֻּתָּר לְעָרֵב זְרָעִים שֶׁל אִילָנוֹת וּשְׁאָר זְרָעִים וּלְזָרְעָם, כִּי בְּאִילָנוֹת אֵין הָאִסּוּר כִּלְאַיִם חָמוּר כָּל כָּךְ, כִּי מֵחֲמַת שֶׁהָאִילָנוֹת הֵם גְּדוֹלִים וַחֲשׁוּבִים אֵינָם נִתְעָרְבִים וְנִבְלָלִים. וְעַל-כֵּן לֹא צִוָּה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא שֶׁיֵּצְאוּ לְמִינֵיהֶם רַק בַּזְּרָעִים, כִּי הָאִילָנוֹת הֵם בִּבְחִינַת אָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה. וְהֵם סְמוּכִים אֶל הַקְּדֻשָּׁה בְּיוֹתֵר עַל-כֵּן אֵין הַסִּטְרָא אָחֳרָא נֶאֱחָזֶת בָּהֶם כָּל כָּךְ. וְעַל-כֵּן אֵינָם נִתְעָרְבִים וְאֵינָם נֶאֱסָרִים בְּכִלְאַיִם כִּי אִם בְּהַרְכָּבָה מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ אַךְ הַגֶּפֶן נֶאֱסָר בְּיוֹתֵר עִם הַזְּרָעִים מֵחֲמַת שֶׁהוּא בְּחִינַת עֵץ הַדַּעַת כַּנַּ"ל עַל-כֵּן עִקַּר הָאִסּוּר כְּשֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי מִינֵי תְּבוּאָה שֶׁהֵם כִּלְאַיִם בְּלֹא זֶה וְגַם חַרְצָן בְּתוֹכָם אֲזַי הוּא כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁאִסּוּרוֹ חָמוּר מְאֹד כִּי אָז יוֹנְקִים הַכִּלְאַיִם הַנַּ"ל מִן הַקְּדֻשָּׁה, דְּהַיְנוּ מִשְּׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַל-יְדֵי הַחַרְצָן דְּהַיְנוּ הַגֶּפֶן שֶׁהוּא עֵץ הַדַּעַת שֶׁדָּרֵךְ שָׁם יְנִיקָתָם כַּנַּ"ל. וַאֲזַי נִתְעָרְבִים יַחַד וְנֶאֱסָרִים בְּיוֹתֵר כַּנַּ"ל:

וְזֶה שֶׁכָּתוּב בְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם, פֶּן תִּקְדַּשׁ. הֵפֶךְ שְׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁהוּא קֹדֶשׁ מַמָּשׁ וּכְשֶׁנִּפְגָּם וְנוֹפֵל אֲזַי הוּא גַּם כֵּן בְּחִינַת תִּקְדַּשׁ בְּחִינַת נְפִילַת וּפְגַם לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל, תּוּקַד אֵשׁ, כִּי מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם, כְּמוֹ שֶׁמְּבָאֵר רַבֵּנוּ שָׁם עַל פָּסוּק יְמוֹטוּ עֲלֵיהֶם גֶּחָלִים. הַכֹּל בַּמַּאֲמָר תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק שֶׁמְּדַבֵּר מִשְּׁלֵמוּת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַיֵּן שָׁם:

עַל-פִּי הַמַּאֲמָר 'אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן' וְכוּ' בְּלִקּוּטֵי הָרִאשׁוֹן בְּסִימָן יא, עַיֵּן שָׁם כָּל הַמַּאֲמָר:

וְהַכְּלָל כִּי עַל-יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית בִּשְׁתֵּי בְּחִינוֹת יְחוּדָא עִלָּאָה וְיִחוּדָא תַּתָּאָה, דְּהַיְנוּ שְׁמִירַת הַבְּרִית שֶׁל הַצַּדִּיקִים שֶׁזּוֹכִין מִשָּׁבָּת לְשַׁבָּת וּשְׁמִירַת הַבְּרִית שֶׁל הַהֶמּוֹן עַם שֶׁזּוֹכִין בְּשֵׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל. אֲבָל עַל כָּל פָּנִים הֵם שׁוֹמְרִים אֶת בְּרִיתָם עַל-פִּי הַתּוֹרָה שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא מִדִּינֵי הַתּוֹרָה וְעַל-יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית בִּשְׁלֵמוּת בִּשְׁתֵּי בְּחִינוֹת הַנַּ"ל, עַל-יְדֵי-זֶה זוֹכִין לַעֲנָוָה שֶׁהִוא בְּחִינַת כָּבוֹד בִּשְׁלֵמוּת, דְּהַיְנוּ לְמַעֵט בִּכְבוֹד עַצְמוֹ וּלְהַרְבּוֹת כְּבוֹד הַמָּקוֹם וְכֵן לְהֵפֶךְ עַל-יְדֵי עֲנָוָה זוֹכִין לִשְׁמִירַת הַבְּרִית, כִּי כָּל אֶחָד תָּלוּי בַּחֲבֵרוֹ וְעַל-יְדֵי כָּבוֹד בִּשְׁלֵמוּת זוֹכִין לְדִבּוּר הַמֵּאִיר בַּתּוֹרָה וְעַל-יְדֵי דִּבּוּר הַמֵּאִיר בַּתּוֹרָה, דְּהַיְנוּ עַל-יְדֵי שֶׁלּוֹמְדִין הַתּוֹרָה וּמוֹצִיאִין בְּדִבְרֵי תּוֹרָה בַּפֶּה בְּפֵרוּשׁ עַל-יְדֵי-זֶה מֵאִיר לוֹ הַדִּבּוּר לְכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁצָּרִיךְ הוּא לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַד שֶׁזּוֹכֶה לִתְשׁוּבַת הַמִּשְׁקָל מַמָּשׁ. וְעַל-יְדֵי-זֶה זוֹכֶה לָצֵאת מִמַּדְרֵגָה פְּחוּתָה וּשְׁפָלָה וּבְכָל פַּעַם עַל-יְדֵי כָּל תְּשׁוּבָה וּתְשׁוּבָה עַל-יְדֵי-זֶה יוֹצֵא וְעוֹלֶה מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא. עַד שֶׁזּוֹכֶה לָבֹא לִתְבוּנַת הַתּוֹרָה לְעָמְקָהּ וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב:

עַל-פִּי הַמַּאֲמָר 'אָנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ' וְכוּ' בִּלְקוּטֵי הָרַאשׁוֹן בְּסִימָן ד, עַיֵּן שָׁם כָּל הַמַּאֲמָר כֻּלּוֹ מֵרֹאשׁוֹ לְסוֹפוֹ:

וְהַכְּלָל שֶׁעַל-יְדֵי וִדּוּי דְּבָרִים לִפְנֵי הַתַּלְמִיד חָכָם עַל-יְדֵי-זֶה מַחֲזִירִין אֶת הַמַּלְכוּת לְשָׁרְשָׁהּ וְעַל-יְדֵי-זֶה עוֹלָה הַמַּלְכוּת שֶׁהִוא בְּחִינַת אֱלֹקִים, בְּחִינַת דִּין וְשָׁב לְשָׁרְשׁוֹ לַה' יִתְבָּרַךְ לִבְחִינַת הַוָּיָה, בְּחִינַת חֶסֶד וַאֲזַי הַוָּיָה אֱלֹקִים שֶׁהֵם חֶסֶד וּגְבוּרָה כָּלּוֹ אֶחָד וַאֲזַי יוֹדְעִין שֶׁכָּל מְאֹרְעוֹתָיו הַכֹּל לְטוֹבָתוֹ וְזֹאת הַבְּחִינָה הִיא מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא וְכוּ' וְעַל-יְדֵי-זֶה שֶׁמַּחֲזִירִין הַמַּלְכוּת לְשָׁרְשׁוֹ, דְּהַיְנוּ עַל-יְדֵי וִדּוּי דְּבָרִים לִפְנֵי תַּלְמִיד חָכָם, דְּהַיְנוּ שֶׁעוֹשִׂין תְּשׁוּבָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו וּמְשַׁבְּרִין כָּל הַתַּאֲוֹת וְכָל הַמִּדּוֹת רָעוֹת הַנִּמְשָׁכִין מֵאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר שָׁם. וּמִתְוַדִּין וְדוּי דְּבָרִים לִפְנֵי תַּלְמִיד חָכָם שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה מַחֲזִירִין הַמַּלְכוּת לְשָׁרְשׁוֹ כַּנַּ"ל. עַל-יְדֵי-זֶה אַתָּה נִכְלָל בְּאֵין סוֹף. וְזֶה בְּחִינַת זַרְקָא דְּאוֹזְדְרִיקַת לַאֲתַר דְּאִתְנְטִילַת מִתַּמָּן שֶׁתַּחֲזֹר אֶת הַמַּלְכוּת לְאֵין סוֹף שֶׁהוּא רָצוֹן שֶׁבְּכָל הָרְצוֹנוֹת, כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁהִוא בְּחִינַת אוֹתִיּוֹת הַדִּבּוּרִים כָּל אוֹת וָאוֹת מְלֻבָּשׁ בָּהּ רָצוֹן ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁרָצוֹן ה' יִתְבָּרַךְ הָיָה שֶׁזֹּאת הָאוֹת יִהְיֶה לָהּ תְּמוּנָה כָּזוֹ וְאוֹת אַחֶרֶת יִהְיֶה לָהּ תְּמוּנָה אַחֶרֶת. נִמְצָא שֶׁרְצוֹנוֹת, הַיְנוּ תְּמוּנַת אוֹתִיּוֹת הֵם הִתְגַּלּוּת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. וְכָל אֵלּוּ הָרְצוֹנוֹת, הַיְנוּ הַתְּמוּנוֹת נִמְשָׁכִין מֵרָצוֹן אֵין סוֹף שֶׁאֵין בּוֹ תְּמוּנָה וְכָל הַדְּבָרִים וְהַיְשׁוּת שֶׁבָּעוֹלָם הֵם מֵהָאוֹתִיּוֹת, הַיְנוּ מִמַּלְכוּת, כִּי יְשׁוּת הִוא מֵחֲמַת הַמַּלְכוּת שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא שֶׁיִּתְגַּלֶּה מַלְכוּתוֹ בָּעוֹלָם וְעַל-יְדֵי-זֶה בָּרָא אֶת הָעוֹלָם מֵאַיִן לְיֵשׁ וְכָל הָרְצוֹנוֹת, הַיְנוּ הַתְּמוּנוֹת וְכָל הַיְשׁוּת, הַיְנוּ בְּחִינַת מַלְכוּת מְקַבֵּל חִיּוּתָם מֶרָצוֹן אֵין סוֹף, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ, בְּכָל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא גְּדֻלָּתוֹ וְכוּ'. וְזֶה בְּחִינַת הִתְפַּשְּׁטוּת הַגַּשְׁמִיּוּת, כִּי כְּשֶׁרוֹצֶה לְהִכָּלֵל בְּרָצוֹן אֵין סוֹף צָרִיךְ לְבַטֵּל אֶת הַיְשׁוּת שֶׁלּוֹ וְזֶה בְּחִינַת הִסְתַּלְּקוּת מֹשֶׁה בְּשַׁבָּת בְּמִנְחָה שֶׁאָז הִתְגַּלּוּת רַעֲוָא דְּרַעֲוִין שֶׁהוּא בְּחִינַת רָצוֹן אֵין סוֹף שֶׁכָּל הָרְצוֹנוֹת מְקַבְּלִין חִיּוּתָם מִמֶּנּוּ וְזֶה מֵחֲמַת שֶׁבִּטֵּל מֹשֶׁה כָּל יְשׁוּתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, וְנַחְנוּ מָה וְכוּ'. וְזֶה שֶׁאָנוּ רוֹאִין שֶׁלִּפְעָמִים נִתְלַהֵב אָדָם בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה וְכָל זֶה בְּחֶמְלַת ה' עָלָיו שֶׁנִּפְתַּח לוֹ אוֹר הָאֵין סוֹף וְכוּ' וּבְשָׁעָה שֶׁנִּתְבַּטֵּל לְגַבֵּי אֵין סוֹף. אֲזַי הוּא בִּבְחִינַת וְלֹא יָדַע אִישׁ שֶׁאֲפִלּוּ הוּא בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵעַצְמוֹ. אֲבָל זֹאת הַבְּחִינָה צָרִיךְ לִהְיוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב כְּדֵי שֶׁיִּתְקַיֵּם יְשׁוּתוֹ, כִּי הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא רוֹצֶה בַּעֲבוֹדָתֵנוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, וְאָבִיךָ תְּהִלָּה מִגּוּשֵׁי עָפָר מִקְרוּצֵי חֹמֶר. וּבִשְׁבִיל זֶה צָרִיךְ שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר כֵּן אֶלָּא עַד שֶׁיָּבֹא הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא בְּעַצְמוֹ וְיִטֹּל נִשְׁמָתוֹ. אֲבָל בַּחַיִּים חִיּוּתוֹ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הַהִתְפַּשְּׁטוּת הַגַּשְׁמִיּוּת בִּבְחִינַת רָצוֹא וָשׁוֹב. נִמְצָא כְּשֶׁהוּא בִּבְחִינַת וָשׁוֹב אֲזַי צָרִיךְ לְהַרְאוֹת גַּם לְדַעְתּוֹ. כִּי בִּתְחִלָּה בִּשְׁעַת דְּבֵקוּת ה' נִתְבַּטֵּל הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, וְלֹא יָדַע אִישׁ. וּכְשֶׁהוּא בִּבְחִינוֹת וָשׁוֹב שֶׁשָּׁב לְדַעְתּוֹ לְיֵשׁוּתוֹ אָז שָׁב לְדַעְתּוֹ וּכְשֶׁשָּׁב לְדַעְתּוֹ אֲזַי הוּא יוֹדֵעַ אַחְדוּת הָאֵין סוֹף וְטוּבוֹ וַאֲזַי אֵין חִלּוּק בֵּין ה' לְאֱלֹקִים בֵּין מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת הָרַחֲמִים, כִּי בָּאֵין סוֹף אֵין שַׁיָּךְ חֵס וְשָׁלוֹם שִׁנּוּי רָצוֹן, כִּי הַשִּׁנּוּיִים אֵינָם אֶלָּא בִּשְׁנּוּי הַתְּמוּנוֹת, אֲבָל עַל-יְדֵי הַדְּבֵקוּת שֶׁל אָדָם בָּאֵין סוֹף שֶׁשָּׁם אֵין שִׁנּוּי רָצוֹן כִּי שָׁם רָצוֹן פָּשׁוּט וְאַחַר כָּךְ נִשְׁאָר בּוֹ רְשִׁימוּ מֵאַחְדוּת הַזֹּאת. וְאַחַר כָּךְ נַעֲשֶׂה בִּבְחִינוֹת וָשׁוֹב אֲזַי הָרְשִׁימוּ מַרְאֶה לַדַּעַת שֶׁיֵּדַע שֶׁכָּלוֹ טוֹב וְכֻלּוֹ אֶחָד. וְזֶה בְּחִינַת אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב: